

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

RIGSADVOKATEN
FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON: 7268 9000
FAX: 7268 9004
E-MAIL: RIGSADVOKATEN@ANKL.DK
www.anklagemyndigheden.dk

DATO 31. maj 2018

JOURNAL NR.
RA-2018-2100105-2

SAGSBEHANDLER: RHW/

Anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger i 2017

Jeg sender herved Rigsadvokatens årlige redegørelse om anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger. Redegørelsen indeholder data for langvarige varetægtsfængslinger (dvs. varetægtsfængslinger, der varer mere end 3 måneder inden dom i 1. instans) i 2017.

Af redegørelsen fremgår blandt andet:

- Antallet af varetægtsfængslinger i 2017 er steget med 3,0 pct. i forhold til 2016.
- Antallet af langvarige varetægtsfængslinger i 2017 er faldet med 4,8 pct. i forhold til 2016.
- Den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger i 2017 er faldet med 0,6 måned (18 dage) i forhold til 2016.
- Antallet af langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år i 2017 er steget med 31,5 pct. i forhold til 2016.

Jeg skal i forbindelse med ovenstående generelt bemærke, at udviklingen i antallet af langvarige varetægtsfængslinger i væsentlig grad vil kunne bero på en række forskellige faktorer med hensyn til udviklingen i og bekæmpelsen af kriminalitet. En stigning eller et fald i antallet af langvarige varetægtsfængslinger fra et år til et andet kan derfor ikke vurderes isoleret og vil ikke i sig selv være udtryk for en ændret anvendelse af varetægtsfængsling.

Således vil f.eks. en stigning eller et fald på de sagsområder, hvor varetægtsfængsling anvendes, og hvor efterforskningen ofte kan nødvendiggøre en længerevarende brug af varetægtsfængsling, naturligt kunne indebære en tilsvarende udvikling i antallet af langvarige varetægtsfængslinger. Tilsvarende vil prioritering af en særlig politimæssig indsats på bestemte sagsområder, f.eks. over for grovere bandekriminalitet, naturligt kunne påvirke udviklingen i antallet af langvarige varetægtsfængslinger, ligesom den samlede prioritering af politiets ressourcer vil kunne påvirke antallet af langvarige varetægtsfængslinger.

Et løbende fokus på og tilsyn med varetægtsfængslingers varighed vil dog under alle omstændigheder kunne medvirke til at sikre, at efterforskningen i den enkelte sag løbende tilrettelægges og fremmes med henblik på at begrænse varetægtsfængslingens længde, sådan at anvendelsen af varetægtsfængsling ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Der henvises i den forbindelse til pkt. 4 nedenfor.

1. Datagrundlag og opgørelsesmetode mv.

1.1. Datagrundlag

Denne redegørelse om anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2017 er baseret på udtræk af statistiske oplysninger fra Rigsadvokatens ledelsesinformationsværktøj, QlikView. Som i de tidligere års redegørelser for anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger er QlikViews datagrundlag politiets sagsbehandlingssystem, POLSAS. Metoderne, hvormed QlikView indsamler og bearbejder data, er blevet teknisk optimeret siden min seneste redegørelse af 7. august 2017.

Optimeringen sikrer en mere effektiv databehandling, men indebærer også, at data behandles anderledes end tidligere år. For at sikre en pålidelig sammenligning af data for langvarige varetægtsfængslinger i 2017 med tidligere års data for langvarige varetægtsfængslinger er data for 2014, 2015 og 2016 medtaget i dette års udtræk fra QlikView og indgår i redegørelsen for anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger.

Mulighederne for at forbedre og eventuelt udbygge datagrundlaget i Qlikview med hensyn til varetægtsfængslinger indgår i den løbende udvikling af databehandlingen hos Rigsadvokaten, herunder i samarbejde med Rigspolitiet. Jeg oplyste senest i min redegørelse af 7. august 2017 om Rigsadvokatens igangværende arbejde med at tilvejebringe et nyt opdateret datagrundlag vedrørende blandt andet oplysninger om anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger. Der udestår fortsat udviklingsarbejde med applikationen. Nærværende redegørelse om anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger i 2017 er derfor baseret på et datagrundlag svarende til det, der siden redegørelsen fra 2011-2012 har været anvendt ved mine årlige redegørelse. Det er

min forventning, at den nye applikation er færdigudviklet og klar til brug ved opgørelsen af langvarige varetægtsfængslinger i 2018.

1.2. Opgørelsesmetode, særlige forhold og ændringer mv.

For så vidt angår afgrænsning og periodisering af datagrundlaget sammenholdt med redegørelser om langvarige varetægtsfængslinger før 2011, der var baseret på den manuelle indberetningsordning, henvises til min redegørelse af 19. juni 2013.

For så vidt angår særlige forhold med hensyn til opgørelsesmetode og afgrænsning af datagrundlaget henviser jeg i øvrigt til noterne til tabellerne medtaget i bilaget.

Datapålidelighed mv.

Da opgørelsen er baseret på dataudtræk fra politiets sagsbehandlingssystem POLSAS, vil data være dynamiske, og efterfølgende opdateringer i systemet vil således kunne have betydning for opgørelsen, herunder opgørelser for tidligere år. Efterfølgende opdateringer kan f.eks. skyldes rettelse af indtastningsfejl, indtastning af senere kommende eller eventuelt forsinkede opdateringer eller justering af dataudtræk til QlikView.

Der er en vis datausikkerhed som følge af politikredsens manglende eller urigtige registrering af oplysninger i systemet og som følge af manglende præcision i de definitioner/koder, der fastlægger, hvilke data der udtrækkes fra POLSAS til den enkelte applikation i QlikView. Rigsadvokaten arbejder sammen med Rigspolitiet og politikredsene løbende på at sikre datapålideligheden i POLSAS, på at korrigere manglende eller urigtige data og på at præcisere dataudtræk til QlikView.

Opgørelsen af langvarige varetægtsfængslinger i nærværende redegørelse må således læses med det nævnte forbehold.

2. Anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2017

Bilaget til denne redegørelse indeholder tabeller med nærmere data om antallet, andelen og varigheden mv. af langvarige varetægtsfængslinger i 2017. Med henblik på sammenligning er tillige medtaget data vedrørende 2014-2016.

Der har fra 2016 til 2017 været en stigning i det samlede antal varetægtsfængslinger på 3,0 procent, men et fald på 0,4 pct. i forhold til 2015 og et fald på 12 pct. i forhold til 2014. Der har samtidig været et fald i antallet af langvarige varetægtsfængslinger på 4,8 pct. i forhold til 2016, og andelen af de varetægtsfængslinger, der bliver langvarige, er fra 2016 faldet med 2,3 procentpoint i forhold til det samlede antal varetægtsfængslinger. Den gennemsnitlige varighed af langvarige varetægtsfængslinger

er faldet med 0,6 måned fra 2016 til 2017. Der henvises i øvrigt til tabel 1 i bilaget, hvor antal, andel og varighed af langvarige varetægtsfængslinger er angivet for hver enkelt af de 12 politikredse for 2014-2017.

År	Antal varetægtsfængslinger i alt	Antal langvarige varetægtsfængslinger	Andel af langvarige varetægtsfængslinger	Gennemsnitlig varighed af langvarige varetægtsfængslinger
2014	4984	1364	27,4%	6,0
2015	4408	1289	29,2%	6,5
2016	4261	1256	29,5%	6,5
2017	4390	1196	27,2%	5,9

Som anført i tidligere års redegørelser, varierer antallet af langvarige varetægtsfængslinger ganske betydeligt fra politikreds til politikreds og over tid i den enkelte kreds. Dette indikerer blandt andet, at fordelingen af de mere komplicerede og alvorlige sager, der kan føre til langvarige varetægtsfængslinger, er ujævn tidsmæssigt og geografisk.

Antallet af personer under 18 år, der har været varetægtsfængslet, er steget med 22,8 pct. fra 2016 til 2017. Antallet af langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år er steget med 31,5 pct. i samme periode. Andelen af varetægtsfængslinger, som er langvarige, er tilsvarende steget med 2,4 procentpoint. I øvrigt henvises til tabel 2 i bilaget, hvor antal, andel og varighed af langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år er angivet fordelt på alder for henholdsvis 2014, 2015, 2016 og 2017.

År	Samlet antal varetægtsfængslinger af personer under 18 år	Antal langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år	Andel langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år
2014	219	65	29,7 %
2015	156	41	26,3 %
2016	162	54	33,3 %
2017	199	71	35,7 %

Tabel 3 og 4 i bilaget indeholder nærmere oplysninger om antallet og varigheden af varetægtsfængslinger fordelt på de enkelte sagsområder. Det fremgår blandt andet, at

der inden for sagsområderne indbrud, økonomisk kriminalitet samt narkotika og smugling, har været et fald i anvendelsen af varetægtsfængsling fra 2016 til 2017, mens der ses en stigning i anvendelsen inden for sagsområderne drab mv., vold, sædelighedsforbrydelser, tyveri samt øvrige straffelov.

Det fremgår endvidere, at der i 2017 har været en stigning i anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger inden for sagsområderne drab mv., vold, sædelighed, økonomisk kriminalitet og øvrig straffelov, herunder brugstyveri, mens der ses et fald inden for områderne røveri, indbrud, tyveri samt narkotika og smugling. I forhold til sagsområdet øvrig straffelov, herunder brugstyveri, er det særligt besiddelse af skydevåben under særligt skærpende omstændigheder, trusler på livet, forvoldelse af fare for liv og førlighed, frihedsberøvelse samt brugstyveri af personbil, som giver anledning til langvarige varetægtsfængslinger. Se nærmere tabel 3 i bilaget. Tabellerne viser også, at det særligt er inden for områderne narkotika og smugling samt økonomisk kriminalitet, at den gennemsnitlige varighed af langvarige varetægtsfængslinger er faldet. Varigheden er længst inden for drab mv., sædelighed samt narkotika og smugling.

Tabel 4 i bilaget viser desuden, at der er sket et betydeligt fald i antallet af varetægtsfængslinger, som strækker sig ud over seks måneder samt varetægtsfængslinger, som strækker sig ud over et år. Det er særligt inden for sagsområdet narkotika og smugling, at der er sket et fald.

I tabel 5 i bilaget er gengivet oplysninger om antallet og varigheden af varetægtsfængslinger fordelt på antallet af arrestanter i det enkelte sagskompleks. Som det fremgår, er andelen af langvarige varetægtsfængslinger højest i de sager, hvor antallet af personer i samme hovedforhold er højst. Andelen er således 51,4 pct. i sager med 5 personer eller derover i samme hovedforhold. Den gennemsnitlige varighed er tilsvarende længst i sager med 5 personer eller derover i samme hovedforhold.

Tabel 6 i bilaget angiver, hvordan sager med langvarige varetægtsfængslinger er afsluttet. Der er i 2017 sket domfældelse i 86,5 pct. af sagerne. Af de sager, hvor der er sket domfældelse, er 81,5 pct. afgjort med ubetinget fængselsstraf, 12,5 pct. med foranstaltningsdomme efter straffelovens §§ 68-70 (psykisk syge mv.) og 4,6 pct. med kombinationsdomme med delvis betinget/ubetinget fængselsstraf. Resten af sagerne fordeler sig på betingede domme, bødestraf samt et tiltalefrafald uden særlige vilkår.

3. Særligt om varetægtsfængslingers længde i forhold til tidsgrænserne i retsplejelovens § 768 a

Der er i retsplejelovens § 768 a fastsat frister for varetægtsfængslingers varighed. Det følger således af § 768 a, stk. 1, at varetægtsfængsling ikke - medmindre retten finder, at der foreligger særlige omstændigheder - må overstige et tidsrum på 6 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven ikke kan medføre fængsel i 6 år, eller 1 år, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover. Er arrestanten under 18 år, er fristerne for varetægtsfængsling henholdsvis 4 måneder og 8 måneder og kan kun fraviges, hvis der foreligger helt særlige omstændigheder, jf. § 768 a, stk. 2.

Retsplejelovens tidsfrister i § 768 a omfatter perioden, indtil hovedforhandlingen begynder i første instans. Som senest omtalt i min redegørelse af 7. august 2017 om anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2016 omfatter datatræk fra QlikView imidlertid sager, hvor der ikke er truffet afgørelse i første instans inden udløb af fristerne i § 768 a. Det betyder, at dataudtræk fra QlikView kan omfatte sager, hvor fristen efter § 768 a i QlikView angives som overskredet, uden at dette reelt er tilfældet. Dette vil være situationen, hvis fristen i § 768 a indtræder i perioden mellem hovedforhandlingens begyndelse i første instans og sagens afgørelse i første instans. Det kan f.eks. ske i større og længerevarende straffesager med mange retsdage. Som oplyst ovenfor under pkt. 1 arbejder Rigsadvokaten fortsat på en ny datamodel, som blandt andet vil omfatte oplysninger om varetægtsfængslinger. Spørgsmålet om justering af dataudtræk til QlikView i relation til de almindelige tidsgrænser i retsplejelovens § 768 a vil indgå i arbejdet med denne nye datamodel.

På den baggrund har Rigsadvokaten i denne redegørelse ikke medtaget oplysninger fra QlikView om sager, hvor fristen i retsplejelovens § 768 a er overskredet.

I stedet medtages oplysninger fra de regionale statsadvokater om antallet af varetægtsfængslinger, hvor fristen efter § 768 a er overskredet. Efter disse oplysninger har der i 2017 i alt på landsplan været 35 varetægtsfængslinger, hvor tidsgrænserne er overskredet. De tilsvarende tal for 2016 var 25, og for 2015 var tallet 42.

I forbindelse med statsadvokaternes årlige indberetning om kvalitet og legalitet i politikredsnes straffesagsbehandling har Rigsadvokaten modtaget orientering om baggrunden for den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslingen i de ovennævnte sager, hvor politikredsene - forud for at der fremsættes begæring om fortsat fængsling ud over tidsgrænserne i retsplejelovens § 768 a - skal forelægge spørgsmålet om fængslingens opretholdelse for statsadvokaten.

Statsadvokaterne har blandt andet oplyst, at der i de pågældende sager, hvor varetægtsfængslingerne har været særligt langvarige, er tale om særlig grov kriminalitet, herunder terror, drab og organiseret indbrud.

Blandt de forhold, som statsadvokaterne har peget på som årsager til, at varetægtsfængslinger må udstrækkes ud over tidsgrænserne i retsplejelovens § 768 a, er navnlig elementer knyttet til den enkelte sags kompleksitet og efterforskningsmæssige omfang, ligesom gennemførelsen af mentalundersøgelse og berammelsesudfordringer har haft betydning i et mindre antal sager.

4. Initiativer med henblik på at begrænse den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslinger

Politiet og anklagemyndigheden arbejder løbende på at sikre, at varetægtsfængslinger ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Som beskrevet i mine seneste redegørelser, har anklagemyndigheden gennemført en række tiltag på dette område og for at følge udviklingen nøje.

Anklagemyndigheden har blandt andet udrullet et sagsstyringskoncept for efterforskningen under varetægtsfængsling i alle politikredse, som der løbende følges op på.

I 2017 er der blandt andet i alle advokaturer med arrestantsager udpeget en arrestantansvarlig så der i den enkelte advokatur er én tovholder på arrestantsagerne. Udpegningen bidrager til en umiddelbar koordinering af arrestantsagernes fremdrift og sikrer et bindeled mellem politisøjlen og anklagemyndigheden under efterforskningen.

I 2017 har Rigsadvokaten desuden i samarbejde med flere politikredse udviklet en elektronisk sagsstyringsoversigt til at støtte den arrestantansvarliges daglige koordinering af arrestantsager. Den elektroniske oversigt giver samtidig statsadvokaterne et bedre og mere systematisk indblik i anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger. Styringsoversigten er færdigudviklet og er udsendt til alle politikredse, der har mulighed for at anvende oversigten i løbet af 2018, samtidig med at der ved et antal udvalgte embeder forventes gennemført en egentlig pilottest, inden der tages stilling til, om styringsoversigten skal gøres obligatorisk ved alle embeder.

Anvendelsen af sagsstyringsoversigten for varetægtsfængsling, konceptet for statsadvokaternes tilsyn med varetægtsfængslinger samt andre konkrete tiltag drøftes endvidere løbende på møder i anklagemyndighedens Forum for Kvalitet og Udvikling.

Som anført i mine seneste redegørelser fører statsadvokaterne endvidere løbende tilsyn med politikredsens anvendelse af varetægtsfængslinger. Statsadvokaterne følger via QlikView regelmæssigt anvendelsen af varetægtsfængslinger og følger i forbindelse med tilsynsbesøg mv. i de enkelte kredse op på status i kredsen og drøfter udviklingen både i relation til varetægtsfængslingernes antal og varighed. I relation til de særligt langvarige varetægtsfængslinger, der overskrider fristerne i retsplejelovens § 768 a, følger statsadvokaterne op på, at de enkelte politikredse forelægger samtlige sager, jf. også ovenfor under pkt. 3, ligesom statsadvokaterne giver Rigsadvokaten en overordnet redegørelse for de pågældende sager med en beskrivelse af baggrunden for den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslingen.

Med venlig hilsen

Jens Røn
Statsadvokat